

Nagrada javnega notarja kot sodnega poverjenika za sestavo inventarja v zapuščinskem postopku.

Dr. Ivan Grašič.

I.

Nekatera okrajna sodišča apelacijskega sodišča v Ljubljani ne priznavajo javnemu notarju kot sodnemu poverjenu nagrade za sestavljanje inventarja po § 41 min. uredbe o nagradah javnih notarjev z dne 30. novembra 1930 (uon.). Tudi okrožni sodišči v Celju in v Ljubljani sta s sklepi z dne 14. marca 1935, opr. št. R-I-52/35/1, oziroma z dne 6. aprila 1935, opr. št. III-Pl-278/35-2, in z dne 20. marca 1937, opr. št. III-Pl-302/37-2, zavzeli isto stališče ter utemeljujeta svoji odločbi in sicer:

1. Okrožno sodišče v Celju:

„Rekurent izpodbija prvosodni sklep le radi tega, ker mu ni bila za inventar zahtevana nagrada v znesku 761 din 70 p priznana, in uveljavlja, da odreja določba § 41 uon. v pogledu inventiranja posebno nagrado, če se ni opravilo „u toku ostavinske rasprave“, in da § 41 uredbe s tem nima v mislih celega „ostavinskega postopka“, marveč le končno zapuščinsko razpravo z dediči; to izvaja rekurent iz avtentičnega besedila uredbe, ki govori v § 34 o „ostavinskem postopku“ in dodaja v oklepaju („raspravljanje zaostavštine“), dočim govori v primerih, ko ima v mislih obravnavo z dediči, izrečno le o „ostavinski razpravi“ in ne o „raspravljanju“, katerega razlikovanja pa da v slovenskem tekstu ni. Po naziranju rekurenta hoče uredba nagrajati v § 41 imenovana posebna pripravljalna dela, katerih ne smatra za navadna pripravljalna opravila za zapuščinsko obravnavo po vsebini 1. in 2. odst. § 34.

Rekurzna izvajanja niso utemeljena.

Predvsem se mora omeniti, da razlikovanju med izrazom „razprava“ in „razpravljanje“ v avtentičnem tekstu ni pripisovati onega pomena, ki mu ga pripisuje rekurent; kajti v § 41/5 govori avtentični tekst o vsoti, ki gre javnemu notarju po § 34 „za provodjenje cele ostavinske rasprave“, čeprav je v besedilu § 34 zadevno rabljen izraz „razpravljanje zaostavštine“ oziroma „ostavinsko razpravljanje“.

Besedilo „u toku ostavinske rasprave“ se mora torej razlagati v širšem pomenu 1. in 2. odst. § 34, da se nanaša

na „preduzimanje i pripremu svih ili većeg dela radnja ostavinskog postopka (razpravljanje zaostavštine) potrebnih za izdejstvovanje uručenja i deobe zaostavštine“, oziroma na „sve službene radnje koje se u vezi s ostavinskim razpravljanjem moraju preduzeti, uključivo deobu zaostavštine i takodje i onda ako se pojedine radnje moraju, radi opasnosti u zadocnjenju ili iz drugih važnih razloga, zasebno preduzeti.“

Določbo 5. odst. 54 pa razlaga rekurent napačno, če hoče iz nje razbrati, da odreja nagrado za napravo inventarja, ki ga je sestavil notar, kateremu je poverjeno opravljanje in pripravljanje vseh ali večjega dela dejanj zapuščinskega postopka; kajti s to določbo je le odrejeno, da notarju ne pritiče cela nagrada po § 54, ako se od njega sestavljeni inventar ne razteza na celokupno zapuščinsko imovino, ampak da se mora njegova nagrada iz § 54 zmanjšati za polovico nagrade, ki je določena v § 41 za sestavo inventarja o ostali zapuščinski imovini.

Ravno iz določbe 5. odst. § 54 je jasno razvidno, da se sestava inventarja, če je del notarju poverjenega zapuščinskega postopanja, ne sme posebej nagraditi.

Posebna nagrada za v § 41 uon. navedena dela pritiče notarju le takrat, če so mu bila posebej naročena, ali če niso bistveni del zapuščinskega postopanja, čigar izvršitev je bila notarju naročena.

Ker pa je bil inventar v navzočem primeru neobhodno potreben, in bi se brez njega zapuščinsko postopanje ne moglo izvršiti, je nagrada za inventar vsebovana v nagradi, odmerjeni po § 54 uredbe.

Rekurzu se torej kot neutemeljenemu ni moglo ugoditi.“

2. Okrožno sodišče v Ljubljani:

a) „Prvi sodnik je priznal rekurentu za njegovo sodelovanje le nagrado po § 54/1 uon., ni mu pa priznal posebne nagrade za sestavo inventarja po § 41/5 cit. nar., t. j. za inventariziranje zapuščine še 50% nagrado, določeno v § 51/1. Odmera prvega sodnika je pravilna.

Po § 51 np. opravi notar v primeru, da mu sodišče poveri izvedbo zapuščinske razprave, vsa sodna dejanja v zapuščinskem postopku v mejah predpisov § 221 zb. Po § 54/2 uon. obsega nagrada po § 54/1 uon. vsa službena dela, ki se morajo opraviti v zvezi z zapuščinsko razpravo (z ostavinskim razpravljanjem), všteti razdelitev zapuščine, in to tudi takrat, kadar se morajo opraviti poedina dela posebej. V predmetnem primeru je zapuščinsko sodišče glede na nedoletnost dedičev po § 69 np. po službeni dolž-

nosti odredilo popis zapuščine. Sestavo inventarja je v predmetnem primeru smatrati kot del zapuščinske razprave. Po § 4/2 uon. gre notarju kot sodnemu poverjeniku razen nagrade, ki mu pritiče po § 34 za opravo celotne zapuščinske razprave (§ 41/5 uon.) še polovica nagrade, ki je določena po § 41 uon. za službena dela, ki so se opravila posamez, to je še 15% nagrada, določena v § 34 v primeru, če se opravi dotično poedino službeno delo v času med 19. in 8. uro ali ob nedeljah in praznikih. Rekurent niti ne trdi, da je sestavil inventar v navedenem času. Zato rekurentovemu stališču, da mu gre iz razloga, ker je moral radi sestave inventarja iti na kraj sam in inventarja ni mogel napraviti hkrati z zapuščinsko razpravo, po § 41/5 uon. 30% povizek k nagradi § 34 uon., ni pritrditi. Na določbo § 2/2 uon., da je nagrada po tarifi po § 34 nezadostna, ker je oprava celotne zapuščinske razprave zahtevala mnogo časa, se pa rekurent ne sklicuje. Zato rekurzu ni bilo ugoditi.“

b) „Rekurzu glede odmerjene nagrade sodnemu komisarju ni odreči utemeljenosti. Poleg nagrade za opravo celotne zapuščinske razprave — ki je v smislu § 34 uon. pravilno odmerjena — se je zahtevalo in priznalo še 30% povizka (575 din) od zadevnega zneska „radi inventure“. Ta zahtevek je očitvidno oprt na določbo § 41 uon. Po tej določbi pa gre nagrada le za opravljanje poedinih službenih del zapuščinskega postopanja, če se ista ne opravijo v teku zapuščinske razprave, ki je poverjena javnemu notarju. Iz tega pa sledi, da taka posebna nagrada ne gre za v § 41 uon. navedena poedina službena dela, če so bila ista opravljena med zapuščinsko razpravo, poverjeno javnemu notarju, kot je bilo to v predmetnem primeru. Zato je bilo rekurzu v toliko ugoditi in nagrado zmanjšati za 575 din.“

II.

Nasprotno pa je okrožno sodišče v Mariboru s sklepom z dne 7. decembra 1938, opr. št. III-Pl-678/38-1, zavrnilo rekurz zoper okrajno sodišče v Mariboru z dne 9. novembra 1938, opr. št. V-O-501/38-5, s katerim se je priznala sodnemu poverjeniku poleg nagrade po § 34 uon. za opravo zapuščinske razprave tudi še nagrada za sestavo inventarja. Rekurent je utemeljeval rekurz, sklicujoč se v glavnem na razloge spredaj navedenih sklepov okrožnega sodišča v Ljubljani, med drugim tudi takole:

Po § 34/2 uon. obsega nagrada po § 34/1 te uredbe vsa službena dela, ki se morajo opraviti v zvezi z zapuščinsko razpravo, vštévši razdelitev zapuščine, in to tudi takrat,

kadar se morajo opraviti poedina dela zaradi nevarnosti zamude ali iz drugih važnih razlogov posebej. V predmetnem primeru je sodni poverjenik zaradi mladoletnosti dediča po § 69 np. moral po službeni dolžnosti opraviti popis zapuščine in je zaradi tega sestavo inventarja smatrati kot del zapuščinske razprave, zlasti pa še, ker je bila zapuščinska razprava izvedena istočasno z napravo inventarja, to je pri istem naroku in je vse delo trajalo le od 13. do 16., tedaj komaj 3 ure.

Okrožno sodišče v Mariboru kot rekurzno sodišče je svoj sklep utemeljilo nastopno: Po visokosti zapuščinske imovine v znesku 65.495 din znaša pravilno nagrada javnega notarja kot sodnega poverjenika 1.092'50 din. Dnevnica se ni zahtevala in tudi ni priznala, ker se inventariziranje ni vršilo izven sedeža javnega notarja (§ 27 uon). Pač pa je bilo notarju priznati 50% povišek redne nagrade, ker je opravil razen v § 34 navedene uredbe označenih rednih poslov še izreden posel, namreč sestavljanje inventarja in cenitev, kar je bilo vsekakor posebej nagraditi (§ 2 uon.).

III.

Na osnovi uon. smatrajo nekatera sodišča, da spada sestava inventarja v zapuščinskem postopku med ona službena dela, ki jih ni posebej nagraditi, da je nagrada za napravo inventarja, če je bil ta neobhodno potreben in če bi se brez njega zapuščinsko postopanje ne moglo izvršiti, vsebovana v § 34 uon. odmerjeni nagradi ter da javnemu notarju za sestavljanje inventarja pritiče nagrada po § 41 uon. samo, če mu je bila sestava inventarja posebej naročena ali če sestava inventarja ni bistveni del zapuščinskega postopanja, katerega izvršitev je bila notarju naročena.

Po tem naziranju bi bila tedaj nagrada po § 34 uon. (§ 2 uon. ne prihaja tu v poštev) največ, ker se sme priznati javnemu notarju kot sodnemu poverjeniku za izvedbo celotnega zapuščinskega postopanja, to je ne samo za izvedbo zapuščinske razprave same, temveč tudi za sestavo smrtonice, za prevzem v hrambo, za zapečatenje, za sestavo inventarja ter za opravo cenitve in dražbe premičnih stvari.

To naziranje pa je neutemeljeno in nepravilno.

Načelo uredbe o nagradah javnih notarjev je, da se nagraja vsak posel, ki ga opravi javni notar za stranko bodisi v svojstvu javnega notarja bodisi v svojstvu sodnega poverjenika. Uredba ustanavlja izrečno izjeme, ko naj se kako opravilo sploh ne nagraja ali ko naj se niže nagraja,

če je združeno z drugim opravilom, kakor na primer v §§ 8/2, 11/4, 22, 24/3, 34/2 in 42.

To ugotavljanje izjem še posebej potrjuje pravilo, da gre javnemu notarju nagrada za vsak pravni posel in za vsako opravilo posebej, ki je kot tako smatrati. Kot posebna opravila v smislu zakona o nespornem postopku (uredba se naslanja na stari zakon o nespornem postopku) pa je smatrati vsa opravila, ki se izvršujejo v teku zapuščinskega postopka in ki so navedena v drugem delu v oddelkih 1 do 10 navedenega zakona kakor tudi novega zakona o nepravdnem postopku.

Vendar je uredba o nagradah javnih notarjev v zapuščinskem postopku omejila splošno načelo, da naj se posebej nagraja vsako opravilo, in sicer v 1. odst. § 34, kjer odreja enotno nagrado za vse posle, ki so potrebni za dosEGO prisojila in za razdelitev zapuščine, povrača se pa k splošnemu načelu zopet v 3. odst. § 34 in v § 41 v pogledu sestavljanja smrtovnic, prevzemanja v hrambo, zapečatenja, inventarja ter ocenitve in dražbe premičnih stvari.

Smrtovnice izvzema 2. odst. § 34 izrečno in se sestava smrtovnic ne nagraja posebej, če se poveri javnemu notarju, ki je sestavil smrtovnico, nadaljnje opravljanje zapuščinske razprave. V pogledu prevzema v hrambo, zapečatenja inventarja ter cenitve in dražbe premičnin pa odreja uredba posebno nagrado, če se ne opravijo „u toku ostavinske razprave, koja je poverena javnom beležniku“.

Rešiti je tedaj predvsem vprašanje, kaj razume uredba „u toku ostavinske rasprave“? — Ali znači to besedilo zapuščinski postopek ali pa znači le neposredno zapuščinsko obravnavo, ki se opravi z dediči, da se ugotovi način in obseg dednega nasledstva, razdelitev zapuščine ali izročitev zapuščinske imovine, kakor imata to na primer v mislih §§ 35 in 36 uon.

Avtentično besedilo uredbe govori v § 34/1 o „ostavinskem postopku“ in dodaje v oklepaju „(raspravljanje zaostavštine)“, dočim govori v primerih, ko ima v mislih obravnavo z dediči, izrečno le o „ostavinski raspravi“ — glej na primer § 34/2 in §§ 35 in 36 uredbe — in ne o „raspravljanju“. Tega razlikovanja v slovenskem tekstu ni. Le-ta rabi tako za „ostavinski postopak“ kakor za „ostavinska rasprava“ to je za posebni postopek neposrednega obravnavanja z dediči dosledno le izraz „zapuščinska rasprava“.

§ 41 uon. tedaj nima v mislih celega „ostavinskega postopka“, marveč le končno zapuščinsko obravnavo z dediči. Uredba ravno hoče s tem nagrajati v § 41 imenovana po-

sebna službena dela, katerih ne smatra za navadna pripravljalna opravila, za zapuščinsko razpravo po vsebini 1. in 2. odst. § 54, vendar noče priznati nagrade, če so bila ta pripravljalna dela taka, da so se izvršila ali so se mogla izvršiti hkrati z zapuščinsko razpravo z dediči na enem in istem naroku, kakor na primer prisego nadomestilno napoved zapuščinskega imetja, sestavo inventarja o imovini, ki obstoji le iz gotovine, terjatev ali hranilnih knjižic. Ako pa je moral sodni poverjenik zaradi sestave inventarja iti na kraj sam in zapuščinske razprave ni mogel izvesti hkrati s sestavo zapuščinskega inventarja, bodisi da se je s sestavo inventarja zamudil dalj časa, bodisi da zapuščinske razprave pri istem naroku zaradi spora med upravičenci ali iz drugih razlogov ni mogel dokončati, ali če je za zapuščinsko razpravo moral določiti drug narok kakor za popis in cenitev zapuščine, takrat sestavo inventarja sodni poverjenik ni opravil v teku zapuščinske razprave, pač pa v zapuščinskem postopku, in mu gre v tem primeru za sestavo inventarja nagrada po § 41 uon., odnosno če je napravil na isti način samo delni inventar, nagrada po § 54/3 uon.

(Konec prih.)

Književna poročila.

Bugarski-Zlatic Gligorije; Karakteristika engleskog Ustava u poredenju s tipom kontinentalnog Ustava, 1939, str. 28 (posebni odtis iz Godišnjaka Udruženja za uporedno pravo, 1938), Engleska kabinetska vlada, Novi Sad, 1939, str. 268.

Angleška ustava zavzema v državni vedi, kolikor se bavi s skoro enotnim tipom države 19. in še prve četrtine 20. stoletja v evropskem kulturnem območju, posebno mesto. Razlog temu je, da se je že zgodaj v Angliji dejansko razvilo to, kar nazivamo konstitucionalizem. Zato se ni čuditi, da najdemo v Angliji tudi njegove prve resne teoretične odmeve. Že v 14. stoletju je Bracton v knjigi „O angleških zakonih in običajih“ odločno odklanjal za svojo domovino absolutistično formulo „quod principi placuit legis habet vigorem“ in utemeljeval po zakonih omejeno monarhijo. Stoletje nato je Fortescue v dveh delih o angleški državni ureditvi (O vladi Anglije, De laudibus legum Angliae) označil njeno bistvo po okolnosti, da „podložniki niso dolžni pokoravati se kakršnim koli zakonom niti plačevati kakršnih koli davkov, katerih niso sami odobrili“. Thomas Smith je konec 16. stoletja, ko se je na celini bohotil monarhični absolutizem, prikrojil Bodinov nauk o suverenosti monarha angleškim ustavnim razmeram popolnoma ustrezno s tem, da je proglasil za najvišjo in absolutno oblast v angleškem kraljestvu parlament. Po značilni angleški predstavi je to „the King in Parliament“, t. j. združitev kralja, doma lordov in doma komun. A še važnejše je bilo Smithovo spoznanje, da parlament predstavlja v s a k e g a Angleža, bodisi da je v njem sam